

Уопсай сүбэнэн туоратыахха

Тыа хаһаайыстыбатын социальнай сайдыытын өрө көтөдүүтэ туох үлэһэр ытылалларын туһунан билиги корреспондентый Эрилик Эристини аатынан совхоз тутууга старшай прораба А. М. Биргездэлэр ыйыталааһа сырытта.

— Афанасий Михайлович, эһиги хаһаайыстыбатыгар тутуу ханнаах ыйыталаахха ытылалларый? — Биргези курдук, «Сага олох» оройуонна биир улаханнара. Олох билиги көрдөбүлүгэр сөп түбэһиннэрин социальнай тутуулар күүсэ ытылаллаахха дин саныыбын. Билиэхэ совхоз түөрт отделениетын аайы атылалар сэттэтин тутуучулаах олохтоох идэтибит эбэнэлэр үлэлэббиттэрэ хайыс да сыла буолла. Ол курдук, Хайахсыкка коммунист Павел Федорович Минин курдук оройуонна биир биллэр тутуучулаахпыт. Кинилэр тутуунан сылы быһа эриччи дьарытаналлар. Маһы соьотуопкалааһынтан саалаан дьэ тутуута бүтүөр диэри бэйэлэрин күүстэринэн үлэллиллэр. Биргездэлэр анал техникалаахтар.

— Хаһаайыстыбада туууну түргэттэргэ өссө туох саагыт киллэрдиги? — Совхоз киин уһаайбагыгар Диринг бөһүөлгөтөр П. Н. Осипов салайааччылаах 7 үлэһиттээх цехо-рама биригээдэтин төрүөтү, бадарээккэ киллэрбиппит. Кинилэр киин уһаайбада ытылалар тутуулары, манна үлэллэр тууу икки биригээдэтин матырыяалынан хааччы-

йар соруктаахтар. Биргездэ мээ хайыттарыттар смекания үлэллэрэ сүтүһүлүнэ. Ити—биргэ, Никитинэ, эмээ манна столарнай мастеровой реконструкцияланан үлэллэ сылдьар. Түөрт үлэһиттээх биригээдэ В. Е. Петров салайар. Биргездэ совхоз тутуутун объектары уонча катэх тутуулары түнүк, аан холоу-датынан уонна араама-нан хааччылар соруктаах. Маһыаха ытылалар матырыяалларын бэйэлэрэ биэрэллэр. Ону П. Н. Осипов биригээдэте хайыттаран биэрэр. Ааспыт сылга билиги хайыттаран бөлөмнөөн биригэ ма-тырыяалытыннан пэни-лиэһини олох-дьаах өгөтүнэн хааччылар про-изводственной комбинат тутар биригээдэте 13 ыалга дьондорун көндө-йүн таһаарбытара да-даны бу хайысха төгүрүччү көдүүстээгин туоһулуур. Быйыл даданы ытылал-тан сайаалка элбэх, уоча-ракка уонтан тахса мал суруттаран турар.

— Быйыл совхозка туох тутуулар ытылаллаахтарый? — Титул билигитинан, хаһаайыстыбаннай ытыла-нан совхозка быйыл 678 тыһ. солк. тутуу ытыл-лаа, капиталнай өрө-мүөн суотугар 150 тыһ. солк. ороскуотунара. Сыл устата совхозка ха-һаайыстыбаннай ытыла-нан 9 объект, бадарээт ыты-матынан 3 объект туту-луохтара.

Боччумнаах тутуунан Диринг бөһүөлгөтөр 392 киһестээх таас оскуола тутуута саадаммыта буолар. Үбүс кыргалтар саалаан Хайаарга 5-миһестээх квартинай коттедждээх таас дө-гөд тутуута саалааһыа. Бу тутуулары «Якут агропромстрой» МПМК-т бадарээт ытылалар туту-уда. Маһы таһынан Якутскайдагы сибэ ПММК-та совхоз ки-уһаайбагыгар 450 тыһ. лаах АТС-ны тутан үл-дэ киллэрдэ.

— Тутууну өссө түргэ-тэттинэн ытырга туо-мөһүдэри көрсөдүт?

— Бастатан туран, со-хоз финансовый-экономи-ческой балаһыанна-тын тутууну ытыры не-түлээбэт. Иккиннин сылтаан сыл тутуу маты-рыяала (деловой ма-с) аччаан уонна тэйдэр-тэ йэн иһар. Биргэ үксү-онон сөп буолар деловой маһы соьотуопкалааба-пыт. Үсүһүнэн, фондовай матырыяалынан (шиф-ринэн, араас турбалары-нан, тоьоронен, электро-материалынан, о. д. а. хааччылыбат буолу-«ыарыыга» кубулуйда. Бу биригээдэте көндөй-бүппүт объектары мо-тажтаан үлэ киллэри-олус тардылар. Хол-буор. «Агропромстрой» суох буолуогуттан ыа-электронтар совхозка сь-һаарылыбыттар. Оттон кинилэри матырыяалы-нан хааччылыи билигин даданы чуолкай быһа-рылла илик. Төрдүһү-нэн, тутуута кыра ме-ханизация тийбэт. Чуо-лаан, электро-устуруу-һу-һу, электродреминэн, о. д. а. биригээдэлэрбэ 50 бырыһыан эрэ хаач-чылыытаахтар. Бу итэ-дэстэр билиги үлэбитин улаханньык атахтыылар. Ааспыт сыллар үөрүйөх-тэригэр олоьуран итэ-дэстэр уопсай сүбэнэн ту-ратарга кыһанабыт.

Биһиги—интернационалистарбыт

Добордохуу аадырыстара

Саппоро — Советскай Союз киин ардыларыгар доьордохуу сибээһи олох-тоор общество үлэһитэ Юкико Харно уонна оройуоннаагы «Сага олох» хаһыах фотокорреспонде-нта П. С. Оконешикова өккө сылдьарыта Япония-га көрсөбүттэрэ. Юкико Советскай Союзтан бар-быт Саха сирин туриста-рын бөлөдөр гүдүтэбита. Ол кэмтэн кинилэр до-бордохууларга саларар—хас быраайыһынык ахсын ээрдэллэхтэрэ. Юкико ааспыт сайын Саха сир-тигэр кэлэ сылдьыбыта. Сүбү соторутаагыта почтабын эмээ ыраах Япониятан сурук ажа-ла. Кини ис хоһооно манньос:

Мин манна эһиги дойду-гут—Саха сирин туһунан доьотторбөр үгүстүк кэп-сибим. Оскуотун көтү-лэстэхтэринэ, апы саама эмээ Якутскайга ть-һааччы бабарарым. Сү-һү итинтэтин дьарыста-нар совхозтары, хоту сир-табатын көрөххүн олус бабарарым.

Саппорода саас кэлэ, сотору сакура ыллыада. Бары тутас дьомьортуу-гар миниттэн ээрдэтэ тириэрдиг.

Көрөххө Диринг, Саппара, Муус устар 30 күнэ. 1989 снл.

Суругу ытта Юкико почтавын мааркаларын, от-крытка ытыыт. Петр Се-менович олору урут минн бэлэхтэбэт японскай ырылар пластинкаларын, оло халындаарын кытта биригэ уура сылдьар. до-бордохуулар, тутас дьомь-гар ыраах Японияга оло-роь үтүө сипаалаах Юки-ко Харно туһунан, минн дьини дойдутун туһунан кэпсир, үөрүүлээх түгэ-нэргэ Японияга сылдьар кэмнэригэр үсгүбүт өк-цөөх киникэтин көрдөрөр.

Кинилэр аан бастаан билсифинилэрэ тылтан са-далааммыта, Петр Се-менович японскай тылынан кэпсэтэр словарытынан үөрэтэн, Юкиколу кытта

кини төрөбүт тылынан доьоболодон соьуупута. Юкико эмээ саха тылын билэртэ баартыбыт. Ыдыкка киин суругуну омук тылынан суруттар. М. НИКОЛАЙНА, Сппорока (укуттан) Юкико Харно уонна А. П. Оконешикова, Н. Понев фотога. х х х

Оскуолабытыгар «До-бордохуу» дьон каталог интернациональнэй до-бордохуу кулууба үлэ-лэр. Кини биир сессия-тынан биригээтэ Соь-кай республикалар, апыа куораттар олоьоруу кы-та суругунан сьааһы та-рийэн буолар. КИД били-гини Урал олоьоруу «Ис-поллеллар» интерна-циональнэй доьордохуу ку-луубун чилиэһэрин, кы-та сьааһынарбыта, Кини-лэр ССРС космополит-легия Биталий Ивано-вич Семестынов төрө-бүт куоратыгар өлөрдө-лөр. Бу 40 тыһ. кы-лиэһнээлээх куоранса ки-нилэр оскуолабара 9 снл-лааьыта аһыалыбыт. Ма-һа алтаны уулаарар ула-хан комбинат үлэллэр. Ити туһунан өлөдөр би-һаах суругунан кэпсэ-биттэрэ. Бэйэлэрин биир доьдулаахтарынан, төрө-бүт куораттары сипи-лиэһэринэн мин туту-лара билигин үөрдэр.

Хардыс-таары визит-кай картончаларбытын, кулууптук эмблемаларын атаьастабыт. Үлэни та-рийин омытын туһунан эмээ кэпсэтэбит.

«Билиги суругунан си-бээһит салгына туруо-дун эрибэбит. Эһиги ку-лууптук үлэтин-хамнаһын туһунан элбэхтэ суру-йуот. Ыйга хаста көрсү-лөбүт? Ичинки өртүгэр туох биллэһааххыт?» диир суруйар «Параллел-лар» кулууп корреспон-дентскай пуунун чилиэ-Наташа Смагина. Билиги кулууптук өлөдөр ки-нэлэр суруктарыгар көтү-лөккэ элбэһитиллэр.

«Добордохуу» кулуун ичинки өртүгэр кэски би-лааннардаах. Олору олох-хо кыһаларыга киин пре-зидеэ VII «б» кылаас үөрэнээччитэ Дина Аммо-сова элбээн өлөдөр. Кини билигин Бүтүн Соьотта-ды «Артек» пионерскай лааьырга сыһыана сыл-дьар. Ойно сылдьан ин-тернациональнэй доьордо-хуу кулуубун үлэтин өс-сө кэпсэттэ диир эрэ-нэбит.

Снега ЗАХАРОВА, Сппоро.

Сага сайылык

Николай Петрович Чепалов салайар ту-туутун биригээдэте бу күнүгэ Эмис Күөл-тэ сага сайылыгы ситэрэр. Манна бу-рууһунан инкилин квартиралаах киин олоьор дьэ, 100 ыа-пар ынааха анаан ти-тиник көндөдөрүн өс-сө ааспыт сыл күһү-нүгэр бүтөрбүттэрэ. Барыта 48 тыһ солк. үлэ толорулунна. Са-аылык кэрэ көстүү-лээх миһэстэ, куол-аьыас үрдүгэр турар.

Булууһа, үтү сы-дытар сирэ ситэрилин-нэ. Ынады ыыр апы-рат таһылына, элек-тричество проводтара тардылыннылар. Сүбү күнүгэ шифер сага тийэн хорубуйаала-һыны ытылалар, ити кэминтэн олохторо ситэрилиннэхтэрэ. Бй-ыл манна түөрт ыан-һыксыт сайылыада. Олорорго, үлэллэргэ таьаьастаах дойду, маччирээ итэ. Ни-колай Петровичтаах бу икис сайылыкта-рын ситэриилэрэ. Ки-нилэр билигэрин Атыр Баьыгар эмээ биир манньык бэртэ-хай объекты үлэ кил-лэрибүттэрэ.

Быйыл сага сайы-лыкка Никитиннар эбэнэлэрэ тийэрэ былаанналар. Билигин кинилэр Ойбон Күөл фермалыгар үлэли-нэлэр. Ыанһыны-сыттар сарсын Эмис Күөлгэ көбөн тийэн сайылыкка киирини малааһыннахтара.

К. ОКОНЕШНИКОВ. Сппоро.

СЫНДАЛБАННААХ АЙАННЫТ

Сарыларда эрдэсэн барааччы, кьэһэ хойу-таан кэлээччи, араа соь-го олорбутунан лүкэаач-чы киин — «Мугудай» совхоз биир эрбэххэ бат-танар опыттаах шофера М. М. Ефремов. Кини армияттан кэлээт Бахсы сельпотугар үлэлэбита. 1982 сыллаахха совхоз киннэхэ ЗИЛ автомашин-аны туттарбыта. Оттон ыла күн бүгүнүгэр диэри рультан илиитин араара илик. Михаил Михайло-

вич Якутскай, Нерюн-гри, Золотинка курдук ыраах рейстэргэ чааста-тын сылдьар.

Опыттаах шофер бы-лаанын толорботох ыа-квартила, сыла суох, ээрдэргэ үтүөкөн сүбэ-лит, бэйэтин көмө май-гытынан—суоба йына-н, үлэ дьулуруунан киин-лэргэ холоьуру көрдөрөр. Бу күнүгэ тийэр-таһар үлэ үөһүгэр сылдьар.

С. НИКИТИН.

Биһиги консультациябыт

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэригэр чэпчэтинилэр

көстүүмнэри, үөрэнээччи оскуолада туттар тарил-ларын атылаһыта по-собиелар, тутуу матыры-яалларыгар, оттугунан уонна транспорту өгөтүнэн хааччылыыта чэпчэтин-лэр олохтоьохтара. Ма-ньык дьэ кэргэттэр оло-лор дьылэрин өрөмүөн-нэһин сууматын толору эбэтэр сородун тарилта уйунар.

Иккиннин, бастын үлэ-лээх рабочаьдарга хэ-расчетнай дохуот суотут-тан төлөбүрдээх эбэн уоп-пуканы биэрэри үлэ кол-лективнэй соьота уонна профсоюзнай комитеттар соьүлэһэринэн олох-туууларыгар совхозтар директордарыгар, тарил-тэлэр сайааьчыларыгар көтүлэһэ.

Үсүһүнэн, ССРС Ми-нистрдэрин Советын 1973 сыл ыам айын 31 күнү-

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэригэр чэпчэтинилэр

нэди 364 №-дөх уураа-лар сорох уларыткылар киллэрилиннэлэр. РСФСР Хара буора суох зона-тыгар уонна Дальнай Вос-ток экономическай оро-йуонугар (манна Саха АССР эмээ киирсэр) тыа хаһаайыстыбатыгар бы-һааччы үлэли таьсар дьэ кэргэттэргэ катэх хаһаайыстыбаны тарил-лэригэр государство суо-тугар көмө бэрээдэгинэн дьэ кэргэн аьатыгар 2000 солк. уонна дьэ кэргэн хас биригэ ки-нэнигэр 500 солк. төлө-көр бэрээдэга олохтоьно. Маһыаха совхозтар ди-ректордарыгар тыа хаһа-айыстыбатын тарилтэлэ-рин салааьчыларыгар үлэ-ли кэлэччилэргэ биир тигэһини уонна сибиннэ-э өгөтүн бөсхө биэрэргэ, бастагы сылга отунан, комбикормунан номоло-һорго сүбэлэһэ.

Совхозна үлэли кэл-бит дьэ кэргэн олоьор дьонун баатаны уочарет хааччылар. Оскуотун дьэ кэргэн хаһаайыстыбада 10-тан аьаьа суох снл үлэллэрэ дуоьабардас-та-рына уонна чааһынай дьэ тутуун баьарар буолларына, хохрөсөтнэй дохуот үбүттан тутуу ма-тырыяалын атытын тө-лүргэ көмө уонна 2000 солк. диэри пособие ба-риллэн сөп.

Төрдүһүнэн, ССРП КН уонна ССРС Министр-дэрин Советын 1988 снл олунньу 11 күнүгэри 197 №-дөх уурааьын сорох пууннарыгар ула-рыткылар киирдилэр. Ол курдук, хардарыта дуо-габарга олоьуран уһаай-балыы тийтээх олоьор дьыллар уһаайбада баар бары тутууларынын ха-һаайыстыба балансыт-тан уьулан бэйэ үлэһит-

тэригэр эбэтэр тыа сирин интеллигенциялар бука-тыннаахтык барылаахтар-ын сөп.

Тыа сирин үлэһиттэрин аһы-үөлү дьэлтингэ ин-тэриэстэри сыалтан ма-ньык чэпчэтинилэр олох-тоьуулар.

—аренднай төлөбүрдэ-тан биэс сылга болдьох-тоон бөсхөтөьүн;

—кэтэх дьэлтин туттар-га 50 тыһ. солк. уьун болдьохтоох кредити 50 снл устатыгар төлүүргэ биэрин. Маһыаха кредит ылыллыбыт күнүттэн ал-та сыл буолан баран тө-лөбүрө саалаанар.

Маһык чэпчэтинилэ-рин оройуон киинин олох-тоохтору уонна пэни-лиэктэрэ олоьор, үлэллэр интеллигеннар совхозтар производстволарыгар бы-һааччы үлэ кэстөхтөрү-нэ туһаннахтарын сөп.

Ф. ТИМОФЕЕВ, ОАПХ наьрга отделни инсептора.

